

Benet i Jornet, Josep Maria (Barcelona, 1940). Dramaturg i guionista. Estudis de Filologia Romànica. Professor de literatura dramàtica a l'Institut del Teatre de Barcelona (1974-1981). Les primers obres de BJ, que s'emmarquen en la renovació proposada per grups com l'Agrupació Dramàtica de Barcelona, s'insereixen en els postulats realistes dels anys 60. Entre els personatges (proletariat i petita burgesia empobrida d'àmbit urbà), en sol destacar un (Maria a *Una vella, coneguda olor* (1963, estrenada el 1964); Fanny a *Berenàveu a les fosques* (1970, e. 1973)), insatisfet, potser no més lúcid, però amb més ambició espiritual. Amb *Marc i Jofre o els alquimistes de la fortuna* (1968) inscrita dins del cicle de *Drudània*, inicia un tractament dels mites que, amb desenvolupaments diferents (la tradició manipulada, l'herència literària...), arribarà fins a l'actualitat. La crisi del «teatre d'autor» de meitats dels 70 afecta les estrenes però no la regularitat de la seva producció; mentrestant, accepta encàrrecs de la televisió, com *Dins la catedral (Josafat)* (1976, dramatització de l'obra de P. Bertrana), precedents d'una prolífica carrera com a creador i argumentista de guions televisius que desenvolupa vint anys després (*Nissaga de*

poder, 1996-1999). Reivindicant tothora el paper del dramaturg, escriu aleshores algunes de les seves obres cabdals: *La desaparició de Wendy* (1973, e. 1985), *Revolta de bruixes* (1975, e. 1980). Els aspectes més convencionals d'aquelles primeres obres comencen a ser qüestionats amb *La desaparició...*, on els personatges no tenen noms propis i s'usen tècniques brechtianes (distanciament, paròdia...) ja apuntades a *Berenàveu...*; el llenguatge intensifica els registres més col·loquials i populars d'arrel, en part, espriuana. Apareixen elements que desenvolupa després, com el pes de la irracionalitat en les nostres decisions que du a qüestionar el Poder (*Revolta...*), i a violar els tabús (*Fugaç* (1992, e. 1994)). La reflexió sobre el fenomen teatral, un tema ja esbossat a *La desaparició...*, reapareix a *El manuscrit d'Ali Bei* (1984, e. 1988) i madura a *E.R.* (1993, e. 1994), i a *El gos del tinent* (1996, e. 1999). Amb *El manuscrit...* Benet reprèn el xoc ibsenià de l'individu amb la col·lectivitat lligant-lo amb la preocupació per la «innocència de l'escriptura» i el poder de la tradició escrita, que desenvolupa en obres com *Testament* (1995, e. en castellà el 1996) o *El gos del tinent*. La infelicitat permanent de l'individu i el conflicte entre la realitat i els desigs es fan patents en la fragilitat de les

relacions amoroses a *Desig* (1989, estrenada el 1991), i els conflictes de la paternitat i l'herència, a *Fugaç* o a *Testament*. Autor d'una notable regularitat (37 obres en 35 anys) i de gran varietat formal i de gèneres, ha participat també en la renovació del teatre infantil, amb peces com *Supertot* (1973, e. 1974), sobre l'especulació immobiliària, o *El tresor del pirata negre* (1983), on recupera alguns mites de la literatura infantil (com l'obra de Barrie, ja treballada a *La desaparició...*). Lector àvid i organitzat, Benet i Jornet va començar una carrera de crític literari des de la seva participació en la fundació de la revista *Els Marges*; n'ha recollit alguns articles a *La malícia del text* (1992). La producció de Benet ja era considerada el 1981 «la més important dins el teatre català dels últims vint anys» (Sirera, 1981) i la seva tossuda permanència en el primer pla de l'actualitat teatral permet prolongar aquella opinió fins a l'actualitat.

LLUÍS QUINTANA

BIBLIOGRAFIA

SIRERA, Rodolf (1981): «“La revolta de les bruixes imprudents”»: Notes per a una primera lectura del teatre de Josep M. Benet», *Els Marges*, 22 i 23 (maig i setembre): 122-129.

GALLÉN Enric (1991): «Benet i Jornet o la passió pel teatre», dins J. M. BENET I JORNET: *El manuscrit d'Ali Bey*. Barcelona: Ed. 62.

Enric GALLÉN (1993) «Dades per a una anàlisi del teatre a Catalunya. 1939-1993». *Caplletra. Revista internacional de filologia*, 14: 11-29.

BATLLE I JORDÀ, Carles (1996): «Apuntes para una valoración de la dramaturgia catalana actual: realismo y perplejidad». *Anales de literatura española contemporánea*, 21: 253-270.

Article publicat originalment al *Nou Diccionari 62 de la Literatura Catalana*, 2000.